

nja — preureditve frefee Missouri, proti kateri so bili dolgo časa brez moči. Danes, ko so reko

ukrotili, ponosno gledajo na projekt, ki bo orno-gočil trdnejši in večji zaslužek milijonov ljudi.

Dar ko Radinja

Problematika o izhodišču univerzitetnega študija geografije na prvi stopnji

(v luči srednješolskega znanja geografije)

Glede izhodišča prvostopenjskega študija na univerzi so v principu možne različne solucije. Ena od teh je, da se enostavno opremo na srednješolske učne programe in učbenike. Tako stališče je sicer povsem upravičeno, ni pa zaenkrat realno spričo dosedanjih reformnih posegov v osnovni šoli in gimnaziji. Taka in podobna stališča bodo umestna šele čez čas, ko se bo reformni učni proces na šolah prve in druge stopnje ustalil. Druge rešitve narekujejo izbor oziroma natečaj študentov ob vstopu na univerzo. S tem bi si zagotovili ustrezen nivo kot izhodišče intenzivnega prvostopenjskega študija. Ta princip pa vzbuja, kot vemo, pomisleke zaradi nedemokratskih elementov, ki jih utegne imeti.

Ena od realnih možnosti je, da z ustreznimi analizami ugotovimo, kako se učni programi dajo uresničiti. Spoznati je torej treba, kolikšen je dejanski obseg in kakšna je dejanska struktura srednješolskega znanja geografije. Šele na to realno stanje lahko postavimo organizacijo intenzivnega prvostopenjskega študija.

V zvezi s temi in podobnimi problemi smo se na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete lotili ustreznih analiz. Tako smo med slušatelji, ki so v šolskem letu 1962/63 začeli študij geografije, naredili posebno anketo. Ta je namenjena proučevanju srednješolskega znanja geografije in hkrati študija na univerzi.

STRUKTURA ANKETE

Anketa vsebuje 40 vprašanj, ki so vsebinsko razvrščena v pet skupin. V prvi skupini je 15 geografskih pojmov (izrazov), v drugi 12 geografskih dejstev, v tretji 7 geografskih procesov, v četrti 3 vprašanja v prostorski in genetični predstavi hidrografske mreže Jugoslavije, v peti pa so 3 vprašanja splošne izobrazbe.

Anketna vprašanja so bila študentom okvirno pojasnjena. Za izpolnjevanje ankete sta bili določeni dve uri (120 minut). Razen tega je bilo določenih še 15 dodatnih minut. Velika večina študentov (860/0) je oddala odgovore v poldrugi uri, medtem ko je 11 o/0 anketirancev potrebovalo za odgovore celo manj kot eno uro in le 300 študentov so potrebovali za anketne odgovore več kot uro in trioetrt.

Dejstvo, da študenti niso v celoti izrabili časa, ki jim je bil na voljo, omogoča domnevo, da so bila anketna vprašanja za njihovo stopnjo pre-

malo zahtevna. Utegnemo pa tudi domnevati, da ankete niso dovolj temeljito izpolnjevali, ter je v tem iskati vzrok za razmeroma hitro opravljene odgovore. Mogli bi nadalje domnevati, da se v takem premalo poglobljenem delu zrcalijo določene delovne navade, ki so si jih anketiranci pridobili v srednji šoli. Ne glede na te domneve pa nedvomno drži, da je bilo za odgovor dovolj časa ter da v tem ni iskati vzrokov za morebitni neuspeh anketnih rezultatov.

Anketna vprašanja se naslanjajo na učne načrte oziroma na ustrezne srednješolske geografske učbenike in ne presegajo srednješolske geografske snovi. To je temeljno vodilo, ki so se ga sestavljavci ankete v celoti držali.

Sestavljavci ankete so skušali zajeti v vprašanja osnovno strukturo geografskih spoznanj. Pri tem avtorji niso vsiljevali določenega pogleda na geografijo kot na izobraževalni predmet in niso želeli dati prednosti kaki določeni smeri, ki se uveljavlja pri geografskemu pouku.

Vprašanja v prvi skupini naj ugotove kako obvladujejo absolventi srednje šole osnovne geografske izraae. In to tiste termine, ki jih ne spoznajo le pri določeni veji geografije, pozneje pa se takorekoč z njimi praktično ne srečujejo več (taki termini bi bili na primer gnomonska projekta, pristaniški čas, geoid itd.), temveč take termine, ki sodijo v najbolj preprosto geografsko govorico in jih po večini srečujemo tudi v vsakdanjem življenju (horizont, relief, plantaža). V srednji šoli pa so take pajme nešteto krat slišali in jih morali tudi uporabljati. To so skratka najbolj pogostni geografski termini.

Izbranih je 15 izrazov iz vseh vej geografije: iz matematične geografije in iz kartografije (horizont, geografska širina, izohipsa), iz geomorfologije (relief, erozija), iz klimatologije (pasat), iz hidrogeografije (porečje), iz pedogeografije (podzol) in iz fitogeografije (savana). Iz družbene geografije pa so razen antropogeografije izbrani pojmi iz geografije prebivalstva (nataliteta), iz ekonomske geografije (polikulturno kmetijstvo, plantaža) ter posebej dva moderna in vsakdanja pojma (turizem, Commonwealth).

Pri odgovorih so študentje morali dati enostavno definicijo oziroma kratko oznako omenjenih pojmov. Zadoščal je opis v enem samem stavku. Študente smo opozorili, naj te pojme vsaj kategorizirajo, v kolikor jih ne poznajo. Na pri-

savana je tip tropske pokrajine; podz»t je tip i itd. Take odgovore smo šteli v posebno igorijo, med tako imenovane pomanjkljive »vore.

V drugo skupino luvršca anketa 12 vprašanj, terjajo poznavanje razmeroma enostavnih geofiskih dejstev. To so v bistvu memorativna •ašanja in so pravzaprav preizkus „faktici-ine geografije“. Tudi pri tem tipu vprašanj so tavljalci ankete želeli kratko, jedrnato nava-je golih dejstev brez kakršnegakoli tolmačenja. primer geosfero sestavljajo litosfera, hidro-ra in atmosfera; tipi tropskih prirodnih poj-in so ekvatorialni pragozd, savana, tropska ičava itd.

Kjer obstaja več načinov klasifikacije, je to-tno navajanje pomembnejše od izčrpnega na-anja v okviru ene same klasifikacije. Na pri-r pri vrstah turizma: poletni, zimski (klasifi-ija po letnih časih), motorizirani, stacionirani prometnih sredstvih), devizni (po finančnem nku) itd.

Tudi ta vprašanja zajemajo vse tri osnovne e geografije, fizično, družbeno in regionalno,inja obsega 3 vprašanja tudi iz geografije venije oziroma Jugoslavije.

V tretjo skupino je juvrščenih 7 vprašanj, ka-ih odgovori zahtevajo dvoje: samo poznavanje očenih geografskih dejstev oziroma procesov likrati tudi razumevanje le-teh. Vprašanja so-0 torej v okvir tako imenovane „funkcionalne »grafije“. Odgovori naj pokažejo, kako študenti .ladujejo geografski način mišljenja.

Vprašanja četrte skupine postavljajo v bistvu zahteve. Prva terja prostorsko predstavo dolo-uh geografskih spoznanj, kar sodi, kot vemo, d osnovne zahteve pri preverjanju geografske-znanja. Je pa ta zahteva zelo enostavna, saj ja le to, da študenti označijo imena glavnih l na hidrografske kartici Jugoslavije. Drugi dve rašnji sta smiselno povezani s prvim: razve-lost hidrografske mreže Jugoslavije je treba leogeografsko raztolmačiti, hidrografske mrežo tudi hidrološko karakterizirati.

V anketi se ne spreminja, kot vidimo, le uktura vprašanj, temveč se hkrati stopnjuje li njihova zahtevnost.

Anketa vsebuje tudi 3 vprašanja iz turističnega močja. Odgovori naj pokažejo, v koliki meri študentom jasni tovrstni pojmi. Vprašanja so menjena v prvi vrsti študentom geografije s •istično usmeritvijo študija, teh je med novinci ino največ.

Vprašanja zadnje, to je pete skupine, imajo seben pomen. Sestavljalci ankete so želeli, da se v teh odgovorih pokazala splošna razgleda-st, ki jo pri absolvutih srednje šole smemo ravičeno pričakovati. Razen tega smo tu želeli, pokažejo študenti sposobnost povezovanja raz-nih strok. Predvsem gre za razgledanost v letnosti. Kljub temu so tudi ta vprašanja v ini zvezi z geografijo.

Prvo vprašanje posega v arhitekturo in slikar-stvo oziroma v ustrezna področja iz zgodovine in umetnostne zgodovine, drugo pa v področje be-sedne umetnosti na slovenskih tleh. Tretje vpra-šanje naj pokaže, v koliki meri zasledujejo mladi intelektualci sodobno politično dogajanje v svetu po tisku, radiu, televiziji, mladinski organizaciji in tako naprej.

Na splošno pa moremo zaključiti, da anketna vprašanja niso enostranska in nudijo možnosti odgovora različnim psihičnim oziroma intelektu-alnim tipom študentov. Vprašanja tudi niso pre-zahtevna. Nasprotno, med njimi je cela vrsta takih, ki jih moremo zastaviti učencem osnovnih šol ob vstopu v gimnazijo (glej A. Sore, Nekaj misli ob preizkušanju geografskega znanja celj-skih srednješolcev, Geogr. obzornik, 1962, 1—2).

Anketo je izpolnilo 83 študentov od 102, ki so se v študijskem letu 1962/63 vpisali na Geo-grafski oddelek Filozofske fakultete v Ljubljani. Anketo so izpolnili ob začetku študija, ne da bi se nanjo posebej pripravljali. V celoti smo anali-zirali 3320 vprašanj oziroma odgovorov.

ANALIZA ANKETNIH ODGOVOROV

1. Kratka oznaka 15 osnovnih geo-grafskih pojmov (terminov).

Odgovori so razvrščeni v 4 kategorije. V prvi so pravilni odgovori. Semkaj smo uvrstili tudi zelo preproste, cesto že kar primitivne formula-cije oziroma definicije.

V drugi kategoriji »o pomanjkljivi odgovori. Ti so le deloma točni, ker ne zadevajo bistva pojava, temveč omenjajo na primer le njegove sekundarne poteze. Semkaj smo torej uvrstili le delno pravilne odgovore ali pa odgovore, ki za-radi preohlapne oziroma ineprecizne formulacije dopuščajo terminu preširok pomen. Včasih pa so odgovori netočni le zaradi površnosti, netočnosti v izražanju pa jih zato nismo mogli juvrstiti niti med pozitivne niti med negativne. Take odgovore bi bili pravzaprav morali šteti med negativne.

V tej kategoriji odgovorov se kaže predvsem površno in premalo točno znanje, oziroma gre za delno zmotne in premalo prečiščene in jasne pojme. Bržkone se v teh odgovorih zrcali ena izaned zelo značilnih potez današnje mladine. Sodobni, dinamični način življenja povzroča, da se mladina tudi v procesu organiziranega, načrt-nega dojemanja življenja (kar šola v bistvu tudi fe) ne more v toliki meri koncentrirati in poglo-biti v delo. Žilto ostaja, žal, vse prepogosto na površju, ne da bi prodrla v bistvo oziroma v jedro pojavov. Vse to ima, razumljivo odmev tudi v sami šoli in v določenem načinu šolskega dela.

V tretjo kategorijo smo uvrstili negativne, na-pačne odgovore, ki vprašanjem nikakor ne ustrezajo. Taki odgovori kažejo večinoma neznanje oziroma zmotne predstave. Tu in tam pa gre tudi za nerazumevanje vprašanja samega oziroma za zamenjavo s sorodnimi pojmi.

V četrto kategorijo smo uvrstili manjkajoče odgovore. Vprašanja so ostala kratko in malo kar brez odgovora. Tem študentom so označeni pojmi popolnoma neznani ali neznani v toliki meri, da jih JIISO mogli niti kategorizirati.

Na osnovi odgovorov moremo o izbranih geografskih pojmih zaključiti naslednje:

Od 15 terminov sta le dva, ki ju točno pozna večina letošnjih novincev. Najbolj znana pojma sta geografska širina in horizont. Prvega je pravilno označilo 69o/o novincev (57 od skupno 83), drugega pa 51o/o.

Vsi ostali pojmi so mnogo manj znani. Saj so med njimi le štirje, ki jih pozna vsaj ena tretjina oziroma ena četrtina novincev (izohipsa 39o/o, porečje 34o/o, relief 28o/o in plantaža 27o/o).

Pravilno oznako za ostalih 9 pojmov je navedla manj ko ena desetina študentov. Najmanj so razčiščene predstave o antropogeografiji. Pravilne oznake ne pozna nihče od omenjenih 83 novincev, zmotne predstave ima 72o/o, močno pomanjkljivo pa 28o/o novincev. Tudi glede natalitete je večina odgovorov negativnih (65o/o). Ta dva pojma sta abiturientom najmanj jasna.

Posebno karakteristično pa je to, da ima večina študentov megleme oziroma pomanjkljive predstave kar o šestih pojmih (erozija, podzol, polikulturno kmetijstvo, plantaža, turizem in pa Commonwealth), oziroma, da več ko 30o/o novincev za skoraj polovico pojmov ne ve točno, kaj pomenijo: relief, erozija, pasat, porečje, savana, polikulturno kmetijstvo in Commonwealth.

V celoti moramo zaključiti, da imajo gimnazijski abiturienti še najbolj jasne predstave o 4 pojmih — geografska širina, horizont, izohipsa in plantaža — in najmanj jasne o pojmih antropogeografija, nataliteta, pasat in erozija. Od 15 pojmov bi mogli torej reči, da v zadostni meri poznajo štiri, res zadovoljivo pravzaprav le dva, o vseh ostalih 11 pojmih pa imajo neustrezne oziroma napačne predstave.

Pri posameznih terminih so se pokazale naslednje značilnosti: 1. Točno oznako za horizont je podalo 51o/o novincev, pomanjkljivo 35o/o, nepravilno pa 14o/o. Na vprašanje so odgovorili vsi, kar je edini primer v prvi skupini vprašanj.

Pri odgovorih se je pokazalo različno pojmovanje tega termina: v pomenu obzorja (ploskve) in v pomenu obzorlice (črte), vendar se dvojnega pojmovanja nihče ne zaveda. Med pozitivnimi odgovori je najpogostejša formulacija: „Horizont je navidezno stikališče neba in zemlje“, oziroma „horizont je zemeljska površina, ki je vidna z razgledne točke“. Med pomanjkljive smo na primer uvrstili tele odgovore: „Horizont je vse, kar vidimo okoli sebe“. Med negativne pa: „Horizont je obzorje; Horizont je nekakšna navpična črta, ki leži navpično nad nami; horizont je navidezna mejna črta vidljivosti; horizont je črta vidnega področja; horizont je končna točka, ki jo zazna naše oko; horizont je najvišja imaginarna sklenjena črta, ki jo moremo videti.

2. Glede naslednjega pojma — GEOGRAFSKA ŠIRINA — smo že omenili, da je najbolj poznan. 69o/o (novincev je ta pojem pravilno označilo, 12|0o je podalo pomanjkljivo definicijo, 14o/o nepravilno, 5o/o novincev pa na to vprašanje sploh ni odgovorilo.

Med pozitivnimi so najenostavnejši naslednji odgovori: Geografska širina je oddaljenost od ekvatorja; geografsko širino merimo v smeri S—J. Drugi so še dodajali, da jo merimo od ekvatorja proti S in J; da je to stopenjska oddaljenost; da je to oddaljenost v pravokotni smeri na ekvator; da jo merimo na vzporednikih itd.

Med negativne smo uvrstili take odgovore: Geografska širina je oddaljenost nekega mesta od geografskega pojma — geografska širina je razdalja med meridiani — geografska širina je oddaljenost od osnovnega poldnevnikar proti vzhodu oziroma zahodu — geografska širina je lega kakega kraja in tako naprej.

Med negativnimi je največ odgovorov, ki zamenjujejo širino z dolžino. Res točnih odgovorov je pravzaprav le 36 odstotkov.

3. IZOITPSO pravilno pojmuje 39o/o novincev, 42o/o ima o tem pomanjkljivo predstavo, 8o/o napačno, medtem ko 11o/o na vprašanje sploh ni odgovorilo.

Najpogostejši pozitivni odgovori so: Izohipse so črte, ki vežejo točke iste nadmorske višine. Pomanjkljivi odgovori so na primer: Izohipse so črte, ki ponazarjajo višino gore ali gorja. Izohipse so črte enakih višin (nejasno: absolutna ali relativna višina!).

Primeri negativnih odgovorov:

- Izohipsa je črta, ki jo rabimo pri risanju višjih zemljepisnih delov.
- Izohipsa je znak za vnašanje višinskih razlik.
- Izohipsa je način ponazarjanja višin.
- Izohipsa je razlikost oblik zemeljskega površja.
- Izohipsa je razlika, ki se nanaša pri višinskih meritvah.

Pri odgovorih na to vprašanje je čisto opaziti nerodnost in površnost v izražanju. V tem je deloma iskati vzrok za tolikšen odstotek pomanjkljivih odgovorov (42o/o).

4. Pravilno predstavo o RELIEFU kot pojmu ima le 28o/o študentov, pomanjkljivo 42o/o, napačno 22o/o, odgovorilo pa ni 8o/o študentov.

Tudi pri tem vprašanju se je pokazalo dvojno pojmovanje tega termina: relief kot zemeljsko površje ter relief kot model tega površja. Zanimivo pa je, da sta se le dva od 83 študentov zavedala dvojnega pomena tega termina. Večina pojmuje relief kot model in ne kot zemeljsko površje samo.

Primeri pravih odgovorov:

- je oblikovitost zemeljskega površja;
- je zunanja podoba naše zemlje;
- je model pokrajine v zmanjšanem merilu.

Pomanjkljivi odgovori so na primer:

- je slika pokrajine;
- je natančen prikaz zemljiške površine;
- je [Kijem za pokrajino.

Primeri negativnih odgovorov:

- je ime za določeno področje;

- je strukturna slika zemeljskega površja;
- je plastičen prikaz nekega geografskega elementa;
- je s tujko označena površina nekega nedoločenegega teritorija;
- je iz ptičje [perspektive gledana pokrajina;
- je ploščinska razdelitev neke pokrajine;
- je plastičen prikaz in je posledica tektonskega pojava;
- je nepravilnost tal kot posledica tektonskih pojavov;
- je slika temeljne površine nekega kraja oziroma pokrajine (ptičja perspektiva).

Velika večina odgovorov kaže površnost in netočnost izražanja. Zato smo razmeroma velik del (420/0) odgovorov uvrstili med pomanjkljive. Negativni odgovori pa razkrivajo nejasne predstave tudi o drugih pojmi. Predvsem gre za pogostne zamenjave ploščine in površja. Nekateri pa vidijo v reliefu le učinek tektonskih pojavov.

Veliko število nepravilnih ali pomanjkljivih predstav o reliefu kot pojmu je zelo karakteristično, saj sodi prav ta izraz med najbolj uporabljene, kakor tudi med najbolj vsakdanje termine geografske govornice.

5. EROZIJO pravilno pojmujejo le posamezniki, večina študentov ima o njej zelo pomanjkljive in netočne predstave, zmotne predstave pa ima kar 419/0 študentov. Erozijski sodi torej med najmanj znane oziroma med najmanj jasne pojme.

Pomanjkljivi odgovori so na primer naslednji:

- Erozijski delovanje zunanjih sil (vetra, vode) na zemeljsko površje;
- je delovanje ledenikov, vode, vetra in morja;
- je rušenje skal, zemlje;
- je odnašanje prsti;
- je izpiranje zemlje;
- je delovanje (razjedanje) tekoče vode;
- je delovanje zunanjih sil na zemeljsko površino;
- je obdelava zemlje po vetru, vodi, morju itd.

Primeri negativnih odgovorov:

- Erozijski je [K]jav, ki ga navadno [p]ovzroče vremenske nepravilnosti;
- je rezultat atmosferskih pojavov;
- je notranje delovanje zemlje in njene posledice;
- je nanašanje naplavin;
- je razpadanje zemeljskih plasti;
- je ploskovno odplakovanje zemlje;
- je spreminjanje zemeljske površine zaradi različnih vzrokov.

Odgovori nam drastično kažejo površnost, netočnost oziroma zmedenost odgovorov. Večini se je v najboljšem primeru posrečilo ugotoviti, da gre pri eroziji za pojave zunanjih sil. Posamezni odgovori kažejo, da pojmujejo pod erozijo celotno delovanje zunanjih sil in ni videti, da bi znali ločiti erozijo, denudacijo in akumulacijo. Nekateri imajo za erozijo celotno delovanje vseh zunanjih sil (vode, vetra, ledenikov in morja), drugi pa razumejo pod erozijo celotno delovanje ene od teh zunanjih sil. Odtod tudi odgovori, da je erozijski delovanje vode, oziroma delovanje vetra, delovanje ledu in podobno. Številni pa istovetijo erozijo bodisi z razpadanjem, denudacijo

ali akumulacijo. Nekaj je tudi takih, ki istovetijo erozijo le z vremenskimi katastrofami (potresi, neurja, plazovi, udori in podobno). Drugi pa štejejo erozijo celo med pojave endogenih sil.

6. Za PASAT je ustrezno definicijo podala le ena desetina novincev, pomanjkljivo 420/0, nepravilno pa 480/0.

Primer pozitivnih odgovorov: Pasati so vetrovi, ki pihajo od povratnikov proti ekvatorju. Primeri pomanjkljivih odgovorov: Pasat je vrsta vetra; pasat je stalni veter; pasat je tropski veter.

Negativni odgovori:

- so vetrovi, ki pihajo na ekvatorju;
- so vetrovi, ki pihajo iz morja proti kopnemu;
- je vrsta toplega vetra, ki piha z morja;
- so vetrovi, ki pihajo s kopnega na morje (Indija);
- je južni veter;
- je stalni veter, ki piha od severa oziroma juga;
- je vrsta vetra v JV Aziji;
- je veter, ki je značilen za obmorske pokrajine.

Iz negativnih odgovorov je razvidno, da novinci uvrščajo pasate med vetrove, ki pihajo v obratni smeri (torej od ekvatorja proč), oziroma med vetrove, ki pihajo z morja na kopno in s kopnega na morje ali pa jih celo zamenjujejo z monsunom.

Iz odgovorov na to (vprašanje je razvidno, da veliki večini novincev ni jasna planetarna zračna cirkulacija tropskega pasu in tako seveda tudi ne pojavi, ki so s tem v zvezi.

7. POREČJE je razmeroma enostaven geografski izraz. Kljub temu ima pravilno predstavo o tem le 3400 študentov, pomanjkljivo 240/0, napačno pa kar 420/0. <

Primeri negativnih odgovorov:

- Porečje je področje, ki leži med dvema rekama, na primer med Savo in Dravo (zamenjava z razvodjem);
- Porečje je rečna mreža (zamenjava z rečjem);
- Porečje je oznaka za šlucpino rek, ki tečejo v določeno morje;
- Porečje je reka s svojimi pritoki;
- Porečje je področje, ki se razteza na obeh straneh reke;
- Porečje je skupina rek.

Med pravilne so uvrščeni vsi tisti odgovori, ki omenjajo, da gre za ozemlje, za površino, za prostor. Na primer porečje je ozemlje, kjer teče lieka s svojimi pritoki: porečje je svet ob reki in njenih pritokih. Take odgovore smo uvrstili med pravilne zato, ker je očitno, da gre sicer za pravilne predstave pa nerodno izražanje.

Negativni odgovori (teh je največ — 420/0) pa razodevajo, da gre največkrat za zamenjavo porečja bodisi z rečjem, povirjem oz. razvodjem. Skratka, gre za nejasnost v vrsti hidrogeografskih pojmov.

Ako pomislimo, da se pojem porečja v geografiji pogosto uporablja tudi v regionalni geografiji (Posavje, Podonavje, Posarje itd.) je pa očitno, da so ti odgovori močno nezadovoljivi.

8. Naslednji pojem, ki ga je bilo treba opredeliti, je **PODZOL**. Ta izraz iz pedogeografije je manj znan in manj v rabi. Zato je razumljivo, da so bili rezultati še slabši kot sicer. Pravilno oznako tega pojma je podalo le 60/0 novincev, pomanjkljivo 69/00 ter napačno 25/00 novincev.

Primeri **pravih** odgovorov: Podzol je prst, ki spada med sive gozdne prsti, imenovana je tudi pepeljuša; podzol je siva prst, značilna za severno Evropo (kakovostno slaba); podzol je pepelnatosive barve, izprana in zelo slabo preperela prst.

Med pomanjkljive smo uvrstili take odgovore:

- >odzol je rjava, precej peščena prst;
- podzol je vrsta manj rodovitnih prsti;
- podzol je tip prsti;
- podzol je vrsta slabe prsti.

Primeri **negativnih** odgovorov:

- podzol je oblika prsti, ki se nahaja pri nas v Vojvodini, je zelo rodovitna;
- podzol je črna, zelo rodovitna prst;
- podzol ali črnozjom, je prst zelo visoke kvalitete;
- podzol je puhličasta prst (Rusija — črnozjom);
- podzol je vrsta pokrajine z rdečo zemljo;
- podzol je črna, mastna zemlja.

Zanimivo je, da le dva od 83 odgovorov omenjata, da gre za izprano in zato slabšo prst. Iz tega je razvidno, da v srednji šoli še vedno ne prevladuje genetični način podajanja snovi. Negativni odgovori razkrivajo, da gre čisto za zamenjavo podzola s črnozjomom oziroma publico.

9. Pravilno oznako za **SAVANO** je navedlo 12/00 študentov, pomanjkljivo 49/0, nepravilno pa 39/0 študentov.

Primeri **pozitivnih** odgovorov:

- savana je vrsta tropske pokrajine, porasla s travo in redkim drevjem;
- savana je prirodni pas, vezan na določeno rastlinstvo in živalstvo, ki je v tropskem pasu (trava, drevesa, živali);
- savana je travnata pokrajina z redkim drevjem v subtropskem pasu.

Primeri **pomanjkljivih** odgovorov:

- savana je tip tropske >okrajine z značilno vegetacijo;
- savana je prehod med tropskim gozdom in puščavo.

Primeri **negativnih** odgovorov:

- savana je travnata pokrajina;
- savana je značilna severnoameriška pokrajina z visoko travo;
- savana je značilna pokrajina;
- savana je travnata puščava.

Nihče od 83 študentov ne odgovarja kompleksno, da je savana tip prirodne pokrajine z določenimi klimatskimi, vegetacijskimi, pedološkimi in drugimi lastnostmi. Le nekaj jih je, ki omenjajo dve potezi, vsi drugi so nakazali le vegetacijske lastnosti.

Skoro polovica odgovorov (49/0) je Uvrščenih med pomanjkljive, ker so oznake preohlapne in ne zadevajo bistvenih potez.

39/0 odgovorov je negativnih, večina od teh zamenjuje savano s stepo. Pri nekoliko strožjem kriteriju bi se število pozitivnih odgovorov zmanjšalo, ker je travnata pokrajina z redkim drevjem tudi v zmernem pasu, na primer lesostepje.

10. Med omenjenimi 15 pojmi se je pokazalo, da so najbolj zmotne predstave o terminu **ANTROPOGEOGRAFIJA**. Pravilnih odgovorov ni. Pomanjkljive predstave ima 28/0 študentov, zmotne predstave 43/0, sploh brez predstav pa je 29/0. Skupno je 72/0 negativnih odgovorov.

Primeri **pomanjkljivih** odgovorov:

- Antropogeografija je panoga geografije, ki proučuje razporeditev človeških ras, tipov in podtipov na zemlji;
- Antropogeografija, to je človek v določenem geografskem okolju;
- Antropogeografija obravnava gibanje? prebivalstva;
- Antropogeografija je veda, ki proučuje življenje človeka na zemlji;
- Antropogeografija je veja geografske znanosti, ki obsega statistične podatke o gospodarstvu;
- Antropogeografija je veda o človekovem razvoju z geografskega vidika;
- Antropogeografija proučuje človeka v določenih geografskih pogojih;
- Antropogeografija je geografska veda, ki vsklajuje statistične podatke o industriji itd.

Primeri **negativnih** odgovorov:

- Antropogeografija je veda o človeku starih dob;
- Antropogeografija je znanost o krajih, v katerih je človek živel v davnini;
- Antropogeografija je znanost o človeku iz davnine;
- Antropogeografija je veda, ki se ukvarja B proučevanjem življenja na zemlji v raznih geoloških obdobjih;
- Antropogeografija se ukvarja z naselitvijo sveta;
- Antropogeografija je veda, ki poučuje različne najdbe v zvezi s človekom;
- Antropogeografija je veda, ki proučuje različne najdbe.

Med pomanjkljive odgovore štejemo vse tiste, ki so ugotovili vsaj to, da je antropogeografija del geografije. Pri tem najpogosteje navajajo, da obravnava prebivalstvo na zemlji, da obravnava gospodarstvo (statistične podatke in podobno) oz. sploh človekov razvoj z geografskega vidika.

Skoraj vsi napačni odgovori pa odkrivajo, da zamenjujejo antropogeografijo z antropologijo, deloma tudi s paleontologijo in arheologijo.

11. Glede **NATALITETE** so podatki naslednji. Pravilno predstavo o tem izrazu ima le 7/0 študentov, pomanjkljive ima 28/0, napačne predstave pa ima 65/0 študentov.

Primeri **odgovorov**, ki smo jiji uvrstili med **pravilne**: Nataliteta je število rojstev na 1000 prebivalcev; nataliteta je število rojstev v določenem kraju in času; nataliteta je število rojstev.

Pomanjkljivi odgovori pa uvajajo, da je nataliteta prirodni naraščaj, da je prirastek ljudi oziroma da je prirastek rojstev.

Napačni odgovori pa EO na primer:

- nataliteta je veda o prirastku neke dežele;
- ^k— nataliteta je pojem, ki pove kraj rojstva;
- nataliteta je višek smrti nad rojstvi;
- nataliteta je prirastek prebivalstva;
- nataliteta ugotavlja višek smrtnih primerov;
- ?— nataliteta je kraj rojstev.

Ta pojem najčešče zamenjujejo s prirodnim prirastkom ali pa ga istovetijo z rojstnim krajem.

12. Tudi glede POLIKULTURNEGA KMETOVANJA so pojmi vse premalo razčiščeni. Večina študentov (54o/o) ima o tem pomanjkljive predstave, napačne predstave ima 42o/o in pravilne 10o/o študentov.

Najboljši odgovor je naslednji: Polikulturno kmetijstvo bavi s pridobivanjem večjega števila kultur v enem gospodarstvu hkrati (ne za prodajo).

Med pomanjkljivimi odgovori so najbolj pogostni naslednji: Polikulturno kmetijstvo je večkulturno kmetijstvo: kmetijstvo goji načrtno več kultur, da čim bolj uspevajo.

Negativni odgovori:

- je kmetijstvo, ki se ukvarja z gojitvijo najboljših kultur oziroma kultur z najvišjim prinosom;
- je tisto, ki je skoncentrirano na eno samo panogo;
- je gojenje enega samega pridelka;
- je kmetijstvo z eno glavno panogo;
- je panoga več vrst različnih industrijskih rastlin;
- je kmetijstvo, kjer pridelujejo vse kulture;
- je kmetijstvo, ki nedeljeno deluje na področju kmetijskih kultur ter naravnih bogastev.

Odgovori kažejo zelo meglene, pomanjkljive površne predstave.

13. Naslednji izraz — PLANTAŽA — je bolj in. Pravilnih odgovorov je 26o/o, pomanjkljivih 70o/o in negativnih 17o/o.

Primer pozitivnih odgovorov: Plantaže so velika poseje v tropskem pasu; plantaža je ogromen nasad ene kulture v tropskem pasu.

Pomanjkljivi odgovori: Plantaža je velika parcela ene kulture; plantaža je množično gojenje ene kulture itd.

Negativni odgovori:

- plantaža je zemlja, na kateri so posejane različne kulture;
- plantaža je način obdelovanja rastlin, znan iz kolonij;
- plantaža je nasad kulturnih rastlin;
- plantaža je ogromno področje, kjer pridelujejo industrijske rastline.

14. Danes je TURIZEM med najbolj modernimi izrazi. Kljub temu se je pokazalo, da med antiranimi študenti pravzaprav nihče točno ne ve, kaj ta izraz pomeni. Velika večina (67o/o) ima manjkljive predstave, petina študentov pa tega izraza ne pozna ustreznega pomena.

Primer pravilnega odgovora: Turizem je gospodarska dejavnost, ki dosega svoj ekonomski učinek s pomočjo prirodnih činiteljev — lepote pokrajine, sploh geografskih, idovinskih, umetnostnozgodovinskih, etnografskih in pa njihovih posebnosti ter zanimivosti, vključno z urejenimi

gostinskimi in prenočitvenimi zmogljivostmi: pomemben faktor je tudi prometna povezanost.

Pomanjkljivi so na primer naslednji odgovori:

- turizem je gospodarska panoga;
- turizem je potovanje;
- turizem je spoznavanje lepote in naravnih bogastev neke dežele;
- turizem je panoga, ki seznanja ljudi z znamenitostmi krajev, mest itd.;
- turizem je potovanje ljudi v druge dežele za širjenje obzorja, razvedrilo in v znanstvene namene;
- turizem je skupno ime za uslužnostne, trgovske, potovalne dejavnosti, ki vsklajujejo dohodke z uslugami turistov;
- turizem je rekreacija ljudi: 'v Italiji je to panoga industrije'.

Med negativne odgovore smo uvrstili na pr. naslednje:

- turizem je gospodarska postavka, ki črpa vire v preteklosti ali v naravnih in umetnih lepotah;
- turizem je veja geografije;
- turizem je panoga, ki nudi gostinstvu usluge;
- turizem razumemo kot razvitost države in njene prirodne lepote;
- turizem je promet ljudi.

15. Tudi izraza COMMONWEALTH večina študentov (67o/o) ne zna točno opredeliti, zmotno predstavijo o tem pa ima 31o/o študentov.

Med pomanjkljive odgovore smo uvrstili vse tiste, ki to skupnost sicer poznajo, ne vedo pa točno za kakšno združenje gre, ali za politično, gospodarsko, trgovsko itd.

Med negativne smo uvrstili na pr. naslednje odgovore:

- je vrsta kolonije v Južni Afriki pod angleško upravo;
- je gospodarsko-politično območje;
- je združenje angleških kolonij v Avstraliji;
- je združeno angleško kraljestvo.

II.

OPREDELI OZIROMA POJASNI NASLEDNJA GEOGRAFSKA DEJSTVA

V drugo skupino uvršča anketa 12 vprašanj, ki se nanašajo na razmeroma enostavna geografska dejstva. Odgovori naj pokažejo, s kakšnim geografskim inventarjem razpolaga srednješolec, ko vstopa na univerzo.

Od 12 vprašanj so le 4 taka, ki jih pozna večina študentov. Atlaške dežele je pravilno naštel 75 o/o študentov, socialistične dežele v Evropi 65 odstotkov, glavne jezike v Latinski Ameriki 60 odstotkov in več ko 4 tropske kulture pa pozna 53 o/o študentov.

Glavna mesla petih držav pozna le 27o/o novincev, sestavo geosfere pa 23o/o. Na ostalih šest vprašanj je pravilno odgovorilo manj ko 10 o/o študentov.

Večina (67o/o) ne pozna sestave geosfere, 40 odstotkov negativnih odgovorov je, kar zadeva tropske prirodne pokrajine, 31 o/o kar zadeva turizem, 35 % upravno razdelitev Slovenije.

Na tri vprašanja jih veliko sploh ni odgovorilo. Glede na geosfero ni odgovorilo 28 o/ študentov, glede na upravno razdelitev Slovenije 29 o/ in glede na turizem 17 o/.

Zelo so karakteristični tako imenovani pomanjkljivi odgovori, ki razodevajo megleno, površno in le delno znanje. Ta kategorija odgovorov je sploh nenavadno močna in opozarja na zelo značilno znanje pri anketiranih absolventih srednjih šol. Večina novincev⁷ ima namreč močno pomanjkljivo znanje skoro pri polovici vprašanj. 77 o/ odgovorov je pomanjkljivih pri naštevanju glavnih prirodnih enot Slovenije, za 73 00 takih odgovorov velja isto pri številčnih podatkih o Jugoslaviji, 66 o/ pomanjkljivih odgovorov je pri navajanju glavnih evropskih industrijskih področjih, 64 o/ pri kategorizaciji turizma ter 57 o/ pri označevanju upravne razdelitve Slovenije.

Glede omenjenih geografskih faktov moremo zaključiti naslednje: Razmeroma zadovoljivo znanje so pokazali novinci pri treh vprašanjih, močno pomanjkljivo pri štirih in nezadovoljivo pri petih vprašanjih.

1. Pri prvem vprašanju „Opredeli oziroma pojasni sestavo geosfere“ je pravih odgovorov 23 00, pomanjkljivih 10 o/, nepravilnih 40 00, medtem ko 28 00 študentov na vprašanje sploh ni odgovorilo.

Nekaj primerov:

Pravilni odgovori:

- geosfero sestavljajo litosfera, hidrosfera in atmosfera;
- geosfero sestavlja zemlja, zrak in voda.

Pomanjkljivi odgovori:

- geosfero sestavljata litosfera in atmosfera;
- sestavljata hidrosfera in atmosfera;
- sestavljata litosfera in biosfera;
- je zemlja in ozračje;
- je iz kopnega in iz morja;
- je iz litoshere, hidrosfere in jedra.

Napačni odgovori:

- geosfera je zračna plast, ki obdaja zemljo;
- sestavljata litosfera in stratosfera, ki se še nadalje delita;
- je atmosfera, troposfera in jonosfera;
- sestavlja zrak;
- je sestava zemlje in zemeljskih spojin;
- sestavljajo prst, kamenje, rudnine, voda, olja;
- sestavlja litosfera, sial in sima;
- sial in nife;
- je sial;
- je atmosfera;
- je zrak in vodni hlapi;
- je kisik, došik, CO₂ in drugi plini.

Med pomanjkljive smo šteli odgovore, ki navajajo le dve sferi.

Nepravilni odgovori pa kažejo, da mnogi pojmujejo geosfero kot atmosfero, kot zemeljsko skorjo oziroma kot zemeljsko notranjost.

2. Drugo vprašanje se nanaša na opredelitev oziroma na naštevanje tipov prirodnih pokrajin v tropskem pasu. Za pozitivne

Brno šteli odgovore, ki navajajo vsaj štiri tipe teh pokrajin. Ta kriterij računa s tem, da poznajo študenti na primer tri osnovne tipe (puščavo, savano in pragozd) ter enega od prehodnih (polpuščavo, oazo, stepo, svetle gozdove, džunglo, močvirja in podobno).

Za pomanjkljive smo šteli odgovore, ki navajajo le tri tipe tropskih pokrajin. Vrednost posameznih odgovorov je v tej kategoriji zelo različna. Nekateri namreč navajajo le variante aridnosti (puščava, polpuščava, oaza ali pa puščava, polpuščava, stepa), drugi pa variante humidnosti (džungla, pragozd, močvirja, ali pa džungla, pragozd, savana).

Negativni pa so odgovori, ki navajajo enega ali kvečjemu dva tipa tropskih prirodnih pokrajin oziroma odgovori z napačnimi navedbami.

Manj zahtevni kriteriji res niso mogoči. Kljub temu je le 32 00 pozitivnih odgovorov, 28 00 pomanjkljivih ter 40 00 negativnih.

Iz odgovorov je razvidno, da marsikateri absolvent pojmuje tropski pas zelo zoženo in ga istoveti pravzaprav z ekvatorialnim področjem. Od tod tudi veliko odgovorov, ki navajajo kot tipe tropskih prirodnih pokrajin le džunglo in pragozd. Pri tem se kaže, da mnogim tudi ta dva pojma nista jasna. Precej jih je, ki v tropskem pasu poznajo le oba vegetacijska efcstrema, pragozd (oziroma džunglo) in puščavo. Nekateri navajajo puščavo in pustinja kot dva različna tipa prirodne pokrajine. Nerazčiščeni pojmi se kažejo tudi še pri drugih izrazih: travna stepa, subsavana, tajga, visokogorska planota, Sahara in podobno, kar vse navajajo kot tipe tropskih prirodnih pokrajin.

Afco bi za vsako kategorijo zahtevali en podatek več, bi bilo pozitivnih odgovorov le 14 o/, pomanjkljivih 46 00 ter negativnih 40 o/.

3. Naslednje vprašanje se nanaša na tropske kulture. Med pozitivne smo uvrstili tiste odgovore, ki naštevajo vsaj pet tropskih kultur, ne glede na njihov pomen. Med pomanjkljive pa tiste, ki navajajo le tri do štiri kulture. Ostali odgovori so negativni.

Kriterij nikakor ni zahteven, če pomislimo, da je teh kultur na desetine in jih srednješolski geografski učbeniki navajajo preko 25. Upoštevali smo tudi subtropske kulture, ker se je pokazalo, da mnogi naštevajo pomaranče, limone, fige, rožiče itd.

Pozitivnih odgovorov je 53 00, pomanjkljivih 35 odstotkov in negativnih 12 00. Skupno so našeli 21 tropskih kultur.

Zanimivo je, da med tropske kulture štejejo les, bambus, oljko, sojo, vinsko trto, cedrovino, sredozemski hrast, cipreso, palmovce in volno (!). Iz odgovorov je moč razbrati, da mnogi štejejo med tropske kulture predvsem tropsko sadje (zato tudi pogosto naštevanje banan, ananasa, kokosa, pomaranč, limon itd.) ter da so gospodarsko najpomembnejše tropske kulture sorazmerno malo naštevali.

t 4. Pri naslednjem vprašanju je bilo treba opredeliti vrste turizma. Med pozitivne smo šteli odgovore, ki navajajo vsaj dva principa glede na delitev posameznih vrst turizma (na primer po kraju: gorski, obmorski ali po času: poletni, zimski in podobni ali pa če so navedli /saj štiri vrste turizma, čeprav nesistematično.

• Po tem kriteriju je pozitivnih odgovorov 50/o, »omanjkljivih 64/o ter negativnih 31 o/o (od tega e 16 o/o brez odgovora).

Negativni odgovori:

- turizem je ekonomski in politični;
- je državni in meddržavni;
- je mladinski in industrijski;
- je olupševalni in potovalni;
- je ribolov.

Največ odgovorov navaja, da delimo turizem a gorski in obmorski oziroma na domači in tuji, a ekonomski in socialni, na dinarski in devizni d. Marsikateri odgovor kaže, da absolutom rednjih šol pojmi o turizmu in njegovih oblikah ikakor niso jasni. Odgovori kažejo tudi osnovno «manjkanje sistematike.

5. Med najbolj enostavnimi pa je vprašanje o lavnih jezikih v Južni Ameriki. Med ozitivne smo šteli odgovore, ki navajajo kot lavna jezika španski in portugalski. Pri tem je finimivo, da je štirje omenjajo tudi jezik domainov (indijanske jezike ali narečja). Med pomanj-ljive so šteti odgovori, ki navajajo bodisi enega d omenjenih' dveh jezikov oziroma kot drugega s francoski ali angleški jezik. Take odgovore mo uvrstili med pomanjkljive. Zanimivo, da je alijanski jezik le enkrat omenjen.

Pozitivnih odgovorov je 60/o, pomanjkljivih 7o/o, negativnih pa 3o/o. Nekaj jih navaja kot iiznoameriški jezik tudi mehiški (!), eden pa leni, da je uradni jezik v Južni Ameriki angleški.

6. Naslednje vprašanje se nanaša na glavna iesta petih držav (Švice, Ukrajinske reublike, Indije, Kanade in Avstralije). Izbrane d namenoma večje oziroma bolj znane države.

Glavna mesta vseh petih držav pozna leena etrtina novincev, glavna mesta treh ali štirih ržav pozna 45/o, medtem ko pozna 29/o le no ali kvečjemu dve glavni mesti.

Pri Švici so našeli razen Berna še Zürich, Zenevo, asel, „Lucerno" (!) in Genova (!) kot glavno mesto. Pri krajinski republiki razen Kijeva še Stalingrad, Minsk in wow, pri Indiji razen New Delhija še Delhi, Kalkuto, arachi in Bombay, pri Avstraliji razen Canbera še Sidney, [elbourne, Adelaide in pri Kanadi razen Ottave tudi iagaro in Quebec.

7. Pri naslednjem vprašanju je bilo treba predeliti socialistične dežele v Evropi.

Med pozitivne smo šteh odgovore, ki navajajo saj «edem socialističnih držav od devetih, med omanjkljive tiste, ki poznajo 3—6 socialističnih iržav, med negativne pa tiste, ki poznajo manj o tri take države. Pozitivnih odgovorov je 65

odstotkov, pomanjkljivih 25 odstotkov in nega-tivnih 10 odstotkov.

Nekateri uvrščajo med socialistične dežele tudi Avstrijo, Italijo, Zahodno Nemčijo, Francijo in Belgijo. Drugi so v dvomu glede Albanije, oziroma Vzhodne Nemčije. Neka-teri priznavajo kot socialistični deželi le Poljsko in Jugo-slavijo. Nekaj pa jih celo meni, da je socialistična dežela edinole Jugoslavija. Eden uvršča njed socialistične dežele „Sovjetsko zvezo deloma z Kusijo":

8. Opredeli oz. naštej atlaške dežele. Tri atlaške dežele (Alžirijo, Maroko in Tunizijo) pozna 75/o novincev, dve 14/0, eno oziroma nobene pa 11 o/o. 1

Nekaj odgovorov navaja kot atlaške dežele Veliko Britanijo, Francijo in Portugalsko. Očitno gre za zamenjavo pojma atlaški in atlantski. Eden navaja med atlaškimi deželami še Bio de Oro, trije Libijo in eden Čile (!).

9. Nekoliko zahtevnejše pa je vprašanje o glavnih industrijskih pokrajinah v Evropi.

Menimo, da je za pozitiven odgovor potrebno poznati vsaj šest industrijskih pokrajin (na pri-mer po f^no v Veliki Britaniji, Franciji, Belgiji, Nemčiji, Sovjetski zvezi, ter eno bodisi na Polj-skem, v Češkoslovaški, Švedski, Italiji ali pa v Španiji).

Med pomanjkljive smo uvrstili tiste odgovore, ki naštevajo 3—5 industrijskih pokrajin, med negativne pa one, ki ne poznajo več kot 2 taki pokrajini.

Po tem kriteriju je pozitivnih odgovorov ko-maj 11 odstotkov, pomanjkljivih 66 odstotkov in negativnih pa 23 odstotkov.

Industrijske pokrajine, ki jih najpogosteje naštevajo, so v Veliki Britaniji Srednja in Severna Anglija (zlasti Black Country), v Franciji Pariška kotlina, Lorena ter Lyonsko področje, v Zahodni Nemčiji pa Porurje, Porenje, Westfalija in Posarje, na Poljskem Slezija, v Sovjetski zvezi Moskovsko področje, Donbas ter uralsko industrijsko področje, v Italiji pa „severno" Italijo oziroma „Piemont" ter v Španiji Katalonijo.

Nekateri naštevajo med glavne industrijske pokra-jine Evrope Centralni masiv v Franciji, Zahodno Bomunijo, Vzhodno Avstrijo in Bosno. Številni odgovori razkrivajo netočno izražanje in le približno poznavanje industrijskih področij, na primer severna Francija, zahodna Češkoslo-vaška, zahodna Poljska in podobno.

10. Pri vprašanju „Nekaj številčnih podatkov o Jugoslaviji" smo želeli zve-deti, ah imajo absoluti srednje šole sploh kaj številčnih predstav o naši državi. Na primer o velikosti države, o številu prebivalstva, o proiz-vodnji jenergetskih virov (premog, nafta, elektri-ka), o proizvodnji glavnih rud (oziroma kovin) železo, jeklo, baker, krom, živo srebro), o pro-izvodnji živil (pšenice, ječmena, koruze itd.), o tonaži ladjevja, o prometni mreži itd. itd. Navedli naj bi le orientacijske zaokrožene številke. Tako smo pri velikosti države upoštevali kot pravilne

Številke od 240 do 260.000 km² pri številu prebivalstva pa od 18 do 19 milijonov itd.

Večina študentov (73o/o) pozna le dva podatka (velikost in število prebivalstva), dobra desetina (12o/o) pozna razen teh dveh še en podatek o gospodarstvu in le 5o/o študentov pozna več ko tri številčne podatke o Jugoslaviji.

Pri velikosti države so navajali številke od 225.000 do 857.000 km², pri številu prebivalstva pa od 17 do 20 milijonov. Pri podatkih za gospodarstvo so navajali proizvodnjo jekla (800.000 do 1,2 milijona ton), proizvodnjo nafte (1 milijon ton), proizvodnjo električne energije (od 12.000 KWh do 24 milijard KWh), proizvodnjo premoga (20 milijon ton), proizvodnjo aluminija (100.000 ton), bokra (50.000 ton), dolžino železniških prog (od 12.000 do 15.000 km) ter 800 milijonov deficita v zunanji plačilni bilanci. V celoti so našli 12 podatkov o gospodarstvu naše države. Vse te podatke smo upoštevali ne glede na njihovo točnost.

11. Pri zadnjem vprašanju je bilo treba opredeliti glavne prirodne enote Slovenije ter označiti njeno tipravno razdelitev. Navesti je bilo treba le štiri oziroma pet osnovnih prirodnih lenot.

Pokazalo se je, da pozna osnovno prirodno-geografsko razdelitev Slovenije le 10o/o študentov, zelo pomanjkljivo znanje o tem ima 77o/o in napačno 13o/o.

Med pomanjkljive smo šteli predvsem tiste — in teh je precej — ki navajajo prirodne enote

Dolenjsko, Štajersko, Notranjsko in Primorsko. Dosti odgovorov je takih, ki ne ločijo gradacije pokrajinskih lenot in navajajo hkrati na primer Alpski svet in Radovljiško kotlino, Dinarski svet in Krško polje in podobno. Pri večini odgovorov se zrcali zmeda oziroma nejasnost glede sistematike pokrajinskih enot. V tem je tudi vzrok za slabe in pomanjkljive odgovore.

12. Drugi del istega vprašanja se nanaša na upravno razdelitev Slovenije. Tu so morali podati princip razdelitve (republika — okraji — občine) ter naštetih okraje.

Oboje je pravilno navedlo le 8o/o novincev. Osnovni princip razdelitve ter morda po nekaj okrajev pozna 57o/o študentov, medtem ko 6o/o ne pozna ne enega ne drugega, 29o/o novincev pa na vprašanje sploh ni odgovorilo.

Številni odgovori razodevajo, da je mnogim nejasen princip upravne razdelitve. Na primer; Slovenija se upravno deli na okrajne odbore, občine, krajevne odbore in ljudske odbore: ali pa: Slovenija ise deli na republiko, okraje, okrajne odbore, občine in komune. J

Nekateri pa zamenjujejo sedanje in nekdanje okraje oziroma današnje in nekdanje občine in podobno. S tem v zvezi navajajo tudi različno število okrajev.

Vseh osem okrajev pozna le 12o/o študentov. Precej nejasnosti je tudi glede občine in komune.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Ivan Gams

Ekскурzija v Postojnsko jamo

Več ali manj smo že Uvideli potrebo, da je treba šolske ekskurzije dobro strokovno pripraviti. Le na obisk Postojnske jame gledamo drugače, ker ga prištevamo bolj med izlete kot med strokovne ekskurzije, in mislimo, da bodo že jamski vodniki povedali vse potrebno. Taka praksa ni koristna, posebno ne v primerih, ko je ogled Postojnske jame edina priložnost za terensko demonstracijo pouka o krasu voboe.

Naslednje vrstice so napisane z namenom, da bi olajšale strokovno pripravo za jamsko ekskur-

zijo, ki ni lahka, ker je uporabna literatura, kar je je v slovenskem jeziku, raztresena po raznih revijah in drugih teže dostopnih publikacijah.¹ Govora bo predvsem o jami in o bližnji okolici, čeprav se splača ekskurzijo izrabiti tudi za spoznavanje Postojne in si privoščiti poučen razgled s Soviča na mestece in na Pivško kotlino, če že ne tudi obisk etnografskega in speleološkega muzeja. Ker tu ni mogoče opozoriti na vse, kar obiskovalca v jami zanima, se sestavek omejuje na morfoleške procese in oblike, ki jih povzročajo.

¹ Važnejši novejši laže dostopni opisi in razprave: Serka A., Michler I., Postojnska jama in druge zanimivosti krasa. — Ljubljana 1953.
I. Michler, F. Hribar, Sistem Postojnskih jam. Proteus XXII, 1959/60, št. 8.
I. Michler, F. Hribar, Hidrografija Črne jame. Proteus XVIII, 1955/56.
I. Michler, F. Hribar, Prispevek k poznavanju podzemeljske Pivke. — Poročilo Inštituta za raziskavanje krasa SAZU, II., Ljubljana 1959.
I. Michler, Magdalensko brezno. Proteus 1952/53, XV.
I. Michler, Nova odkritja v sistemu Postojnskih jam. Proteus 1952/53.

H. Savnik, Iz zgodovine Postojnske jame. — I. Kronika 1958, VI, 3.
Geologija in prazgodovina:
M. Pleničar, Prispevek h geologiji Postojnskega jamskega sistema. Naše jame, 1960, 1—2.
S. Brodar, Paleolitski sledovi v Postojnski jami. Razprave SAZU, 1951, I.
A. Melik, Kraška polja Slovenije v pleistocenu. Ljubljana 1955.
I. Rakovec, Pivško jezero iz predzadnje medledene dobe. Proteus XVII, 1954/55.
I. Rakovec, Jamski lev iz Postojnske jame. Razprave SAZU, 1951, I.